

სასაუბრო ფურცელი

სურათებიანი დამატება

გაზეთის № 250

დამატების № 45

კვირა, 5 აპრილი 1915 წ.

მოკლასვენ

1

და მე ჯერ კიდევ იმ აზრს ვერც კი შევრიგებებოვარ,
და ჯერ ეს გული რწმენით ვერც კი დამიშოშმინდა;—
რომ სამუდამოდ მიატოვე შენი მკობელი,
რომ სამუდამოდ მიატოვე ალერსი წმინდა...
და ნუ თუ ეხლა შენს კაწაწებს, ჯარჯივით ნაყარს,
ან შენს ლბილ ბაგეს, ბაგეს მტრედთა ფრჩხილების ფერსა,
ვილაცა უცხო დაეკონა ბინძურ შეხებით,
ვილაც რაყიფმა ვნებიანმა მიუალერსა??
ნუ თუ ის ქალი, ვინც ჰფიცავდა ერთგულ სიყვარულს,
ეხლა სწუხს, სტირის, იმრიზება, ყოყმანობს ნანობს?
ნუ თუ ის ლექსი,—სიკაბუკის ტრფობის ფოთოლი,—
არ შარიშურობს შენს ყურებში, აღარ ხმოვანობს??

2

მე მაგონდება ვერცხლის ღამე, ღამე გრძნეული,
და... გაბნეული ვარსკვლავები ცის კამარაზე;
მე მაგონდება შენი სახლის ზემო სართული,
და... დახლართული ყვავილები შენს ფანჯარაზე—
და იმ ფანჯრის ქვეშ მეზობლის ხმა, ხმა, ფანჯრის ქვეშ ხმა,
როს შენმა ეშხმა მოსპო კოცნის შარავანდედით,
მე მაგონდება კიდევ ერთი, სხვა მაგალითი,
როს შენი თითი შეგავეშხე ბელგის ბეჭედით,—
და ნუ თუ ეხლა სუყველა ეს მოჰკვდა, განქარდა?!—
თუ არ გიყვარდა მგოსნის სული გაუჭირველი—
მაშ რად ჰფიცავდი, რად მკოცნიდი, რად შემეყვარე,
ან რად დაჰღვარე სიყვარულის ცრემლი პირველი?!

3

ო, შე უგულოვ! შე უღმერთოვ! ეს რა ჰქმენ, რა? რა?—
რად მილალატე? რად დამტოვე ობლად, ეულად?
რა დაგიშავე?—ოლონდ გეთქვა და მე არარა
გადვიტეოდი უკვდავებად! მძლედ! ერთეულად!
ოლონდ გებძანა და სევდის ფერ შავ-თვალა ცაზე—
ბედ-დანაფურცლო! ავანთებდი თეთრ-თვალა დილას;
ოლონდ გებძანა და კეწკეწა შენ სახის ყდაზე
ავამღერებდი გაზაფხულის ჰკვიან გვირილას...
ეხლა კი... ეხლა მეზიზღები, რომ შენის ნებით
უარჰყავ წმინდა სამიჯნურო ჩანგურის ჟღერა,
ეხლა კი... ეხლა მეზიზღები ღრმად, გიჟურ გრძნებით...
... თუმცა ეს ზიზღი ჩემს სიყვარულს ვერ მოსპობს, ვერა!

ი. გრიშაშვილი.

გერცხლით სნეული

(შემდეგი *)

მარინეს ამგვარი მდგომარეობა პირველ დროდგანვე დაიწყო,
რადგან მას სულ სხვანაირად ჰქონდა ცხოვრება შეგნებულ-შეთვი-
სებული, მინამ მის ქმარს. ბალღობიდანვე კეთილი იყო მარინე და
მოსიყვარულე; სხვის გაჭირება თუ წუხილი გულს უსერამდა და
სტანჯამდა. ბუნების გულუბრყვილო შვილი მხოლოდ იმ სინათლეს
მისდევდა, რომელიც ყველას უნათებს და ათბობს. ამისთვის იყო,
რომ სიკეთის ციაგი გადაჰფენოდა პირზე და კრთებოდა მის ღმო-

ბიერ თვალეში, ღიმილად იშლებოდა მის სანდომ ბაგეზე. აღზრდაც
ხელს უწყობდა მას: ბალღობიდანვე შეჩვეული მცირედზე კმაყოფი-
ლებას და სიღარიბე ვერ აშინებდა, ოლონდ კი ღიმილი ყოფილიყო
მის გარემო სათნოიანი; ჯაფასაც შეჰქვსოდა; ოლონდ კი გული მთე-
ლი ჰქონოდა და ყოველსავე შრომას იტვირთებდა უყვედრებელად:
სამხიარულო შრომამ დალლა არ იცის, არც დრტვინვა.

ზოგი მხოლოდ მრავალზე არის კმაყოფილი; ამ დროს იგი კე-
თილიც არის, ალერსიც იცის, სახეც უღიმის, მაგრამ თუ მცირედ მა-
ინც შეერყა კეთილდღეობა და შეეშალა ნირი, მაშინვე მისი სიტ-
კბობა სიმწარედ გარდაიქმნება, მისი ღიმილი სასტიკ რამ ღრეჯად,
მისი ალერსი ტუქქესად ფიცხელად; გულწრფელად დაივიწყებს წარ-
სულ სიკეთეს, სიამეს გარდასრულს, შეჰკრეფს ყოველსავე მარცხს თუ
ნაკლს ყოფისას, რომ შეჰკრას მათგან კონა ეკლისა და გულს უგმი-

*) იხ. სურათებიანი დამატება № 44.

ტფილისის წმ. ნინოს ლაზარეთში მყოფი დაზარალები და მათი მომვლელი.

როს მახლობელს. ეჰ, მაინც ესეთი უკმაყოფილო სჯობია იმ პირქუშად დაბადებულ ადამიანს, რომლის გულს მხოლოდ შავი მიწა გააძლობს.

ამ სახისა არ იყო მარინე. მისი კმაყოფილება არ იყო ნაწური ნივთიერის სიუხვისა, არც დოვლათის სიმრავლეზე აღმოცენებული; იგი იყო შედეგი თვით ქალის კეთილის ბუნებისა. ღვთის შვილი იყო მარინე სახიერისა და ისწრაფიდა განეხორციელებინა ქვეყანაზე სიხარული. თვის არსებაში თუ მოყვასთა პიროვნობაში ჰხედამდა ყოვლადნეტარ შემოქმედის ბუნებას ზე უხაროდა; მზის სხივებში გრძობდა ყოვლადბრწყინვალე ღვთაების შუქთა კრთომას და შესტროვდა; გრილ ნიაფში განიცდიდა ცეცხლთა მაგრილებელ სუნთქვას ყოვლადკეთილის ღვთაებისას და ნეტარებდა; ყვავილთა მშვენიება უჩვენებდა მას შემოუწერელ სიმშვენიერეს დამბადებელისა და შეჭფრფინვიდა მათ; სულდგმულთ სიცოცხლე და მოძრაობა უსახამდა მას სამარადისო და დაუცხრომელ მოქმედებას შემოქმედისას და ადიდებდა მას; ყოველი არსი რომ აქებდა მიუწთომელს, ყოველი სულდგმული რომ უგალობდა მას ხმატკბილად, მარინეც ჰმადლობდა მამასა მას ზეციურს, რომ მოჰმადლა მას სიცოცხლე და ღირს ჰყო ეხილნა დიდებული სიმშვენიერე არსისა.

მარინე ყველა ამას სწვდებოდა გრძობათა სიმდიდრით, შეუგნებელ-გამოურკვეველი ალლოთი და მით უფრო ძლიერი. იყო მისი მისწრაფება სიყვარულისადმი არსისა. მარინეს უყვარდა არსი არა

რაიმე განზრახვით, არც მისთვის, რომ ეს იყო მცნება უფლისა განცხადებული და დაწერილი, ნაქადაგები და დასწავილი, არამედ მისთვის, რომ თითონაც განუყოფელი ნაწილი იყო სამყაროსი, რომელი არს მისწრაფება უძლეველის სიყვარულისა და განხორციელება მისი შეუსაზღვრელი.

ესეთი მოსიყვარულე გული შეიტანა მარინემ ქმრის სახლში, სიხარულით სამსე და კმაყოფილი გული. ამისთვის იყო, რომ მტლად ედებოდა იგი ქმარ-შვილს, ოჯახს, ნათესაობას, ყველა მის გარემო მყოფს. ქალსა ჰსურდა ყველას მიჰფენოდა მცირეოდენი სხივი მაინც იმ დაუშრეტელის სიხარულისა, რომელი საცნაურქმნილიყო მის არსებაში.

ეჰ, ყველა რომ ესეთი გრძობით შესულიყო ცხოვრებაში, იგი მაშინ ესეთს წყვილადს ხომ აღარ წარმოადგენდა და არც კაცთა ნათესავის კრებული იქნებოდა ერთმანეთის ჩანმთქმელ არსებათა ხროვა, მხოლოდ გარეგანის ძალით აღვირასხმული და ჰეშმარიტად ლაგამასასხმელი.

ქალი ისწრაფიდა მოსიყვარულე ოჯახი შეექმნა თვისის ხელით, სათნოიანი, მორწმუნე, დამბადებელზე სასო დამყარებული და მის ქმნილებათა სიმშვენიერის მოტრფიალე ოჯახი; მცირესა ზედან კმაყოფილი მოღიმარე სახლი. ის დარწმუნებული იყო, რომ ესეთივე უმანკო და სანდომიანი გრძობები დაჰხვდებოდა ბედისაგან მისთვის მინიჭებულის მეუღლის გულში, გარნა უფრო განვითარებული, გონე-

ფოთის ქალთა სასწავლებელი და მარშან კურს დამთავრებული მოწაფენი.

სასწავლებლის მასწავლებლები და მარშან კურს დამთავრებული მოწაფენი.

ქარგვის კლასი.

კაპ. დომიდე გაბელაშვილი
(დაჭრილი).

პრაპ. ფილიპე ურჯოლიანი
(მოკლულია).

ექიმი ი. ა. ფარადაშვილი
(დაჭრილი).

კორნეტი გიორგი ფორაქიშვილი
(დაჭრილია).

ვოლნოპრედ. კონსტანტინე ხიმ-
შიაშვილი (დაჭრილია).

ჯ.-კ. ტიმოთე კაქარავა
(დაჭრილია).

ბის შუქით განათებულ-გაბრწყინებული. ქალს თვისი შეხედულობა ცხოვრებაზე ბუნებრივად მიაჩნდა და ექვცი არ დაჰბადებია იმაზე, რომ სხვა ადამიანი, განათლებული კაცი, სხვანაირად შეჰხედამდა წუთისოფელის სიკოცხლეს და სხვაგვარად დააფასებდა მის ღირებულებას.

21

ამისთვის იყო, რომ დიასახლისობას პირველ ხანში იმ ნიადაგზე იდგა ქალი ქმირს ოჯახშიც, როგორც თავის მამის სახლში. მადლობით იღებდა ყოველსავე, რაც მოეპოვებოდა და სცდილობდა კმაყოფილება და სიამე გაემრავლებინა თვის გარემო. მაგრამ მალე იგრძნო, რომ ეს გულუბრყვილო სათნოება ვერა ხეირობდა მის ახალ ბინაზე და მსწრაფლ ჰქნებოდა. შენიშნა, რომ ნათესავები თუ მეზობლები ვერ იყვნენ გულლიანი მის ჰერ ქვეშ, ვერც მხიარულნი; ფრთხილობდნენ, რაღასაც ერიდებოდნენ; თავიანთ დარდი თუ ვარამი ვერ ეთქვათ; ლუკმის აღება ერიდებოდნენ; ყოველ ჟამს ჰგრძნობდნენ ვაჟკაცის მზირს და მეტის-მეტად ანგარიშიან თვალს, რომელში გამჭრალიყო თვით ნასახი გულუბრყვილო სიუხვისა.

მაინც ჯერ თვის გუნებისამებრ იქცევოდა ქალი: ხელგაშლილი ეგებებოდა ყველას, თბილ და ტკბილ სიტყვას არავისთვის იშურებდა, მეზობლებთან და ნაცნობებთან უბრალოდ შედიოდა და მათ ჰირსა თუ ლხინს იზიარებდა; თვალყურს ადევნებდა ყველაფერს, რაც კი ახარებდა სოფელს ან რაც გულსა ჰგმირდა მას და სტკენდა. გაპირებულთა ხელის აღმპყრობელი იყო მაშინ შეძლებისა და გვარად. ნუ კი გგონიათ, სახლს არა ზოგადა და ანიავებდა. არა! ამას არც ვინმე თხოულობდა მისგან სოფელში. მაგრამ უკიდურესობაში ჩავარდნილს უთუოდ წაახმარებდა ხელს. ან რატომ, რა დააკლდებოდა ამით სახლს? ვსთქვათ, ხურჯინით მოტანილი ნამცხვარიდან ნამტერევეებს ან ლავაშებში გახვევულ შილაფლავიდან ნარჩენს ღარიბ მეზობელს მიაწვდიდა; ბზობას თუ ხარებობას შემოსულ ზურგიელის ნაჭრებიდან ერთ-ორ ნაკუწს დანატრულდებულ საწყლებს შეუზღავნიდა; აღდგომას შეგროვილ წითელ კვერცხებიდან რამდენსამე ჩამტერეულ-ჩალეწილს უმწეოს მიუბყრობდა პირის გასახსნილებლად; თბილს კერძს გაუზღავნიდა ავადმყოფს; წასახურად ნახმარ ქსოვილს, ხატის კარს გახდილს თეთრ ხალათს თუ კოლოპურტში შემოსულ კაბის ძველას შეუზღავნიდა ვისმეს, რომელსაც ავერ შეღერებული გო-

გო ტიტველი ეგდო კერასთან და სიშიშვლის გამო წყაროზედაც კი ველარ გაეგზავნათ. განა ამისთანა გულმტკიცებულობა თუ გაღება კეთილდღეობას შეასუსტებდა ან ოდნავ მაინც შეარყევდა? სრულე-ბითაც არა! კიდევ გაამაგრებდა ოჯახის საფუძველს, რადგან ხალხი დიდად დააფასებდა ამისთანა უჩინარ წვილის, შეიყვარებდა გამ-ლებს და ეს დიდი თანხა შეიქმნებოდა მისთვის, განა მხოლოდ ზნე-ობრივი თანხა, თვით ნივთიერიც. სოფლად, მიყრუებულ-მივარდნილ ადგილას, ხალხის სიყვარული და თანაგრძნობა სწორედ განძია ხელ-შესახები; კაცი რომ კაცის წამალია, გამოყრუებულ სოფლად უფრო ემჩნევა ეს ცხადად, თორემ ქალაქ ადგილას ამ თქმას სადღა აქვს მკვიდრი და თვალსაჩინო ნიადაგი.

ხომ განათლებული კაცი იყო მღვდელი ტიმოთე, მაგრამ ვერ ესმოდა ეს უბრალო ჰუმარტება, ბუნება არა ჰქონდა მოსიყვარულე და იმიტომ ვერ შეეგნო. მიმართულებაც ისეთი მიელო, ცხოვრების მიზანიც იმგვარი დაესახნა, რომ უფრო ამოახმო და გაასასტიკა ბუნებრივი მისი გულმშრალობა: ვერცხლის ფხენილი არ იყო ნოყიერი სასუქი ისეც გამოფიტულ ნიადაგისათვის და რაც უფრო მეტად ეტანებოდა და პოულობდა ამ ბჭყვრიალა ნამცეცებს, იმდენად უფრო სასტიკდებოდა მისი გული, რომელშიაც უიმისოდაც არა სდიოდა არც წყარო სარწმუნოებისა, არც ნაკადი ღმობიერებისა. ამ ნიადაგზე ქმარმა ნელ-ნელა შეზღუდა ქალის ეს მცირეოდენი გულკეთილობაც და დაალონა იგი; მომხვეჭ დიასახლისად კი მაინც ვერ აქცია უღმობელად, როგორც ოცნებობდა ხუცესი, მაგრამ წარსტაცა ხალისი მოქმედებისა, ხრამი რამ გაავლო ქალსა და სოფელს შუა, ცივი მზღვარი დასდო მათ შორის და მით უფრო სწრაფად იზრდებოდა ეს ზღუდე, რომ მღვდელი თხოულობდა მისგან, ტოლ-სწორად არ დაესახნა სოფლის ვილაცა დედაკაცები და თავი არ გაეყადრებინა მათთვის.

— გახსომდეს, რომ მღვდლის ჯალაბი ხარ, მოძღვართუხუცესისა, სოფლის ვილაცა ოტროველები შენი სადარნი არ არიან, არც შენი დარნი; ქალბატონი ხარ მათი და ყველა შესაფერი პატივით უნდა გებყრობოდეს.

— ძნელი იქნება ჩემთვის მთლად ჩამოვშორდე მეზობლებს; ვერც მოვახერხებ მათთან ნამდვილ ქალბატონობას და არც საჭიროა. რომ იცოდე, რა პატიოსნები არიან ზოგიერთნი, ჰკვიანები და გულკეთილნი, შენც კი პატივცემით შეჰხედამდი მათ.

— ეგრე იმისთვის გეჩვენება, რომ ბალობიდანვე მაგათში ხარ გაზრდილი, სუფთა ხალხი არ გინახამს, არავითარი განათლება არ მივიღია და გგონია, მაგათზე უკეთესი აღარაფერ არისო.

უხერხულადა გრძობდა ქალი თავს, უაზროდ შეზღუდვილ-შე-ბოჭილად და მის მხიარულ გულს სევდის ნისლი ეპარებოდა.

— თუ დიასახლისა ვარ, ამისთანა წვრილმანი საოჯახო საქმე მე უნდა მეკითხებოდეს; ვაჟაკი არ უნდა ეროდეს შვი. რა იცის იმან ოჯახის მრავალგვარ საქმიანობისა ან რა მისი საქმეა ყოველი-ვე ეს? უბრალოდ მიშლის ხელს. ხომ დარწმუნებულია, რომ ჩემს კე-რას არ ვულაატებ; ისიც ხომ იცის, ამ საქმისათვის ქუეაც შემ-წევს და უნარიც; რაღა საჭიროა აქაც მისი სასტიკი ბრძანება თუ განკარგულება. მიშლის სოფელთან ერთობას და მეგობრობას, სულ შემომიფრთხო მეზობლები; როცა შინ არის, არასოდეს არ მოჰბე-დამენ ჩემთან. რასა ჰგავს ეს? ნუ თუ ეს არის განათლებული შეხე-დულობა ცხოვრებაზე? ამბობდა ქალი გულში და სწყინდა ქმრის ქცევა.

მღვდელი კი თანდათან ძალას იჩენდა, მისი მისწრაფება ფარ-თედა ჰშლიდა ფრთებს და ლაღად დანავარდობდა სოფლიდან-სო-ფელს. გამოცდილს ძალთამეჭონეთათვის მიებურო ზურგი და თვის ანგარ მოქმედებას საფარველთა ქვეშე კანონთასა ჰფარვიდა, რათა ვერღა წინააღმდეგობა მას მტერი იგი და შურისმგებელი. ძნელიც არ იყო ეს მისთვის: აჯამსა და მემიტ ხალხში სცხოვრობდა და სა-თავისოდ მარჯვედ ჰღვედავდა გარემოებებს, თავისკენა ჰხრიდა და არუებდა. მარად ანგარიშის მიდევენამ, ყოველივე დანგის თავისკენ მიზიდვამ სათნოება მთლად ამოფხვრა მის გარემო, ხოლო გაამეფა რიდი და კრძალვა. მრევლი ხომ ჯერ უგულოდ და უნდობლად ებურობოდა თავის მოძღვარს, ეხლა კიდევ შეაშფოთა სოფელი მის-მა მოქმედებამ და იგი დაფარული მტრობით გაჰყურებდა მღვდლის სახლის განათებულ ფანჯრებს. მარინეს გულიც კი ნელ-ნელა იხშო-ბოდა ტიმოთეს წინაშე და საამო მინდობის მაგივრად ივსებოდა მოკრძალებისა და ცივ პატივცემის-გრძობებით. ეწამებოდა მოსი-ყვარულე მარინე, როცა ჰხედამდა, რომ ოჯახიდან ნელ-ნელა გადი-ოდა ანგელოსი ტკბილის ღიმილისა და მის ნაცვლად ფეხს იკიდებ-და იქ დაუნდობელი და აბეზარი ეშმა წვრილმანი ანგარიშისა, რომელთანაც დიასახლისს არაფერი ჰქონდა საერთო. ქალი არ იყო მებრძოლი ბუნებისა და ამ გარემოებამ გულში ნაღველი ჩაუგდო, ჩუმი რამ დარდი ჩაუსახა კეთილ თვალეში, სევდის ნასახი აღუ-ბეჭდა ოდესმე მოღიშარ ბავებე. ქალი ისევ მონა-მორჩილი იყო ქმრისა და შეუდრკომელი მოჭირნახულე ოჯახისა, გარნა ყველა ეს წარმომდინარეობდა არა სავსებისაგან მისის გულისა, არამედ იქი-დან, რომ ესეთი ქცევა აუცილებელი იყო ერთხელ და სამუდამოდ ნატვირთ წმიდა მოვალეობის ასასრულებლად. აკი ბოლომდისაც შერ-ჩა ოჯახს ქალის ერთგულობა თუ სათნოიანი მზრუნველობა და წყნა-რის ნათელით გაუშუქა მოძღვარს იგი ბნელი, რომელიც შენივთდა მის ცხოვრების გზაზე.

22

დალონება და აჩრდილი უკმაყოფილებისა ხელს არ უშლიდა დი-ასახლისს, რომ ერთგულად განეგრძო თავისი შრომა. მუშაობდა იგი უთქმელად და შეუდრკომლად, ოჯახს წაღმა ატრიალებდა; დილი-დან საღამომდის წვრილმანი საქმეში იყო ჩართული, ქალის ესეთს შეუ-ფერხებელ შრომა-მოქმედებას მთლად შეეთვისა მისი ქმარი, თვალი შეაჩვია ცოლს, როგორც რამ მოქმედ მანქანას, მისთვის სასიკეთოდ მომართულს ერთხელ და სამუდამოდ. დაავიწყდა, რომ იგი მანქანა ცოცხალია, სულდგმული, ფიქრთა თუ გრძობათა მექონი, საკუთარ მისწრაფებათა მოაღერსე და შეიძლება იტანჯებოდეს სიმძიმისი აწვებოდეს გულს და ატკენდეს.

ან კი რა საქმე ჰქონდა ხუცესს ცოლის ცოცხალ პიროვნობას-თან?! მას მიზნად დაედვა მხოლოდ ნივთიერად ავსება სახლისა და აყვავება, იგი ჰხედამდა, რომ დოვლათის გასამრავლებლად ამ მარად მოძრავ და მზრუნველ ადამიანზე უკეთესს ვერას მოჰხედავდა, და კმაყოფილი იყო მისი, აღარც იმის დარდი ჰქონდა, რომ ქალს ამ თავაულებელ ზრუნვა-შრომაში თანამგრძობი გული უნდოდა, მოსი-ყვარულე და გამხალისებელ გამამხნეველები, რომ საჭირო იყო მად-ლიერი თვალი მოაღერსე არსებისა, რომელიც ყოველს წამს მზად არის გადუწიოს ტვირთ ქვეშ დახრილი კისერი და დაუკოცნოს შრო-მის ოფლით შენამული სახე. ეს დიდი ჯილდო იქნებოდა ბუნებით ჩვილ ქალისათვის, დაუფასებელი სასიყიდელი და უებარი საშუალება გასამხნეველად, მაგრამ მას არა ჰყვანდა გვერდით ამისთანა თა-ნამგრძობელი და იგი შრომობდა, რადგან ეს იყო მისი ვალი, ერთ-ხელ და სიკვდილამდის ნატვირთი მოვალეობა. ძნელი კი იქნებოდა თუნდ მარინესათვის ესეთი შრომის ბოლომდის გატანა; გატყდებო-

და ქალი, გული დაებზარებოდა, თუ პატარები არა ჰყოლოდა გვერდს, რომლებზე ზრუნვა ბუნების კანონი იყო აუცილებელი და რომელ-თადმი სიყვარულში ჰპოვებდა იგი კმაყოფილებას, თუმცა კი ცალ-მხრივს, რადგან ქალი ჯერ ისევ ღონიერი იყო, გრძობათა ნაკადი არ ამოჰშრობოდა და მთლად ვერ შეეღოდა პირად ცხოვრების სიტკბობას. ცოდვაც იყო ეხლავე დახშულიყო გრძობათა საღარო ქალისა, ჩაკეტილიყო მის ტკბილ გრძობათა ტაგრუტი.

განა წელთა სიმრავლე კი მთლად ახმობს გრძობათა ნაკადს? არა! გული ყოველთვის ეძებს თანამგრძობელს. მაშ რა ქმნას, როცა უამისოდ მარტო დარჩება იგი უსამზღვრო სამყაროში და ჩანთქამს მას წყვილიდი ცივი, მწარედ ააკენესებს საბრალოს.

ამას არა ჰხედამდა ვერცხლთა ბზინვით თვალაბმული ხუცესი, ტრფილი იგი ვერცხლისა დაჰწავლებოდა მისთვის ყოველსავე ნაზ გრძობას სუნნელს და ისე მოეჭრა მისთვის თვალი, რომ იმასაც კი ველარ ამჩნევდა, რომ უმადურმა შრომამ ნელ-ნელა გატეხა ქალი და დათელა მისი ხალისი. ანგარებით გატაცებული თანდათან მეტ შრომასაც თხოულობდა მეუღლისაგან.

— ვის გაუგონია, დედაკაცი სახლში იყოს და ვერ შესძლოს გაჭირებაში მაინც სარეცხი ამორეცხოს ან ორი-სამი რიგი პური ჩააკრას?! რა ვუყოთ, რომ საბედა ავად გამხდარა; მოიხმარე გოგო და ჩააკარ რამდენიმე პური შეუტია ქმარმა და კარი გააჯახუნა.

ეწყინა მარინეს, გაუკვირდა: მამის სახლში, უბრალო მთავარ-დიაკენის ოჯახში, არას დროს არ დაუფალეებით მისთვის ამგვარი მძიმე საქმე და აქ, ქმრის სახლში, მღვდელთუხუცესის შეძლებულ ოჯახში, რად უნდა ატვირთონ მას ესეთი სიმძიმე, რა გაჭირების გულისათვის?

— მაგრამ რა ენაღვლება თავწასულს?! ოღონდ კი მას არა დააკლდეს რა, არც არაფერა დახარჯოს და თუნდ ჩაკედეს მის სამ-სახურში ადამიანი, გაიფიქრა ქალმა.

და შეკრთა: მართლა და ტიმოთეს სახლში და არა ქალის ოჯახში! ქალი ეხლა ისე იყო დატვირთულ-შეზღუდვილი თავის კე-რაზე, როგორც დაჭირავებული ვინმე დედაკაცი. ყველა მოვალეობა უნდა აღესრულებინა, თვის ნებაზე კი ვერაფერს გააკეთებდა ცხა-დად და გულსავსედ.

— რაღა? რად უნდა ვიყო ესე შეზღუდვილ-შევიწროებული და რომელი უფლების ძალით. ჰო, თუ მფლანგავი ვიყო ან უყამური. სწორედ უსამართლობაა ადამიანის მის სახლშივე ესე შებოქვა, ფიქ-რობდა ქალი.

და ნეტარებით იგონებდა თავის ქალწულობას, როცა ის თა-ვის მამის ოჯახში დატრიალებდა ყველასაგან საყვარელი და ყველას მოყვარული.

— და როდემდის? ნუ თუ ბოლომდის, სიკვდილამდის? უნდა ვიშრომოთ, ვიყიარათოთ, შევიძინოთ სიმართლით თუ უსამართლოდ, ავავროვოთ ქონება. როდის და უნდა ვიცხოვროთ ადამიანურად?

— მაშინ, როცა უკვე საკმაო ცხოვრება გვექმნება, როცა მკვიდრი საფუძველი ჩაეყრება ჩვენს კეთილდღეობას. მაშინ უკვე შეგვეძლება გულდინჯად შევხედოთ ცხოვრებას და მის ყოველგვარ ცვლილებას; მაშინ ველარ შეგვაძრწუნებს არსებობის სიღუჭიკრე; მა-შინ უკვე შევძლებთ ჩვენის თავის შევლასაც, სხვის ხელის აბურო-ბასაც, ამბობდა მღვდელი.

— მაგრამ ესეთი დრო რომ არასოდეს არ დაგვიდგება! ვაი თუ მთელმა სიცოცხლემ მხოლოდ ცხოვრებისთვის მზადებაში გაი-აროს და მოულოდნელად გაიღოს სამარის კარი ჩვენს წინაშე, რო-გორც იმ მდიდრის წინ, რომელსაც სული ამოსწოდეს სწორედ მა-შინ, როდესაც უკვე აპირობდა შეკრებილ დოვლათზე განცარობას.

— და შეგროვდება კი ამ გზით სიმდიდრე რამე შესამჩნევი? თუ ფულის მოხვეჭის გზა სულ სხვა არის, უფრო ფართე და თავი-სებური, სადაც კაცი აჰხნის შადრევანს სიმდიდრისას და აწვიმებს ოქროს თავისთვისაც, სხვისთვისაც? ან სადაური ეკლესიის მსახურია, როდესაც ღმერთიც, მრველიც, თვისი საყდარიც მხოლოდ იმდენადა სწამს, რამდენადაც იგინი არიან წყარონი ქონებისა. არა, ესე არ უნდა იყოს ეს. აკი არც მამა სცხოვრობს ესე, ყველასაგან პატივცე-მული საწყალი მამა! ფიქრობდა ქალი და ჰაზრი ვერ ეპოვნა ქმრის მოქმედებაში, ვერ შესჩვევოდა კეთილ გრძობათა გარეშე ყოფნას.

(შემდეგი იქნება).

გ. ბარნოვი.

